

Les comarques demanen pas

El Govern de Ximo Puig ha desenterrat el projecte de comarcalització que Joan Lerma va sepultar a final dels anys 80. La Generalitat vol impulsar les mancomunitats i, de retruc, minar el poder de les diputacions. No ho tindrà, però, fàcil: el Partit Popular no vol sentir a parlar de canviar la planta administrativa del País Valencià i ha tret l'artilleria pesant. El conflicte partidista i territorial és servit.

Reportatge de Violeta Tena

Les trajectòries polítiques, quan són llargues, solen anar plenes de contradiccions i vicissituds. Ximo Puig va començar la seua trajectòria política de bracet de Joan Lerma. Durant el temps en què exercí de president de la Generalitat, el jove Puig en fou un fidel escuder, un col·laborador entregat. Foren, els de la dècada de 1980,

els anys de la recuperació de l'autonomia i de les institucions pròpies. Foren, però, també, anys de decepció per als qui aspiraven a unes cotes d'autogovern més ambicioses. La necessitat d'aconcentrar el seu partit i la por d'activar els sectors més reaccionaris de la societat valenciana van provocar que Lerma no premera l'accelerador de l'autogovern. Molts projectes es

van quedar a mig gas i d'altres senzillament es van quedar al tinter. Un dels que va restar en estat d'hivernació fou el de la comarcalització del País Valencià, què Lerma va preferir apartar de l'agenda. Ara, al cap de vint-i-nou anys, Ximo Puig es disposa a descongelar el projecte que el seu mentor va deixar al refrigerador. El president de la Generalitat vol consensuar d'ací a 2017 un mapa comarcal oficial que supere la virtualitat de l'actual esquema. Es tracta, en primera instància, de determinar una nova cartografia. En segona instància –i encara més important– el que es persegueix és redefinir la planta del País Valencià, afavorint i incentivant les mancomunitats en detriment de les diputacions. O el que és el mateix: superar l'esquema borbònic i provincial implantat l'any 1833. “Volem que les diputacions facen un pas enrere”, va dir Ximo Puig el dia de la presentació de l'esborrany de llei de mancomunitats que vol que es tramite a les Corts durant l'any 2017 i que ha de suposar la definitiva comarcalització del País Valencià.

L'esborrany de l'avantprojecte de llei de mancomunitats, de l'elaboració i la coordinació del qual s'està fent càrrec el director general d'Administració Pública, Toni Such, no és precís a l'hora de detallar com es formularà aquesta comarcalització. De fet, crida l'atenció el fet que el text és diga “de mancomunitats” i no “de comarcalització”. La Generalitat ha optat per posar l'accent en els òrgans de govern que han de regir aquesta nova estructura administrativa, més que no en l'estructura territorial mateixa. Efectivament el que fa la llei és oficialitzar i donar seguretat jurídica a unes mancomunitats que, tot i estar contemplades en la Llei de Bases de Règim Local, al País Valencià han navegat en una mena d'interinitat perpètua. Per primera volta, doncs, una llei parla explícitament sobre elles i les entronitza com un nivell de govern. En l'actualitat hi ha a tot el territori valencià 52 mancomunitats, d'entre les quals un bon grapat donen serveis parcials com ara l'arreglada del fem o la promoció econòmica. “És la primera volta que se'ns dona una certa autoritat”, es felicita Vicent Gomar, que és alcalde de la Pobla del Duc, a més de president de la Mancomunitat de la Vall d'Albaida que agrupa els 27 municipis de la comarca. La Mancomunitat, que és una de les més veteranes –els seus estatuts daten

T. RIPOLLÉS: “MOLTS MUNICIPIS NO PODEN DONAR SERVEI SENSE LES MANCOMUNITATS”

de 1987- disposa d'un pressupost de cinc milions d'euros, té 48 treballadors i s'encarrega d'àmbits com la gestió de residus, benestar social, serveis culturals, drogodependència, joventut i promoció econòmica. “Sobretot per als pobles més menuts, la Mancomunitat fa un paper important”, relata Gomar, qui explica que en matèria de tractament de residus i d'atenció a la dependència ha encetat projectes pioners al País Valencià. D'una opinió molt semblant és Toni Ripollés, actual president de la Mancomunitat dels Ports, una comarca que en l'actualitat compta menys de set mil ànimes. “Hi ha molts municipis que no podrien donar servei sense el suport de la Mancomunitat”, argumenta, alhora que es mostra confiat que la comarcalització servísca per reactivar les zones deprimides de l'interior, “com ha passat a la veïna Terol”.

Reformes a casa

La intenció del Consell és, segons Ximo Puig, fer una comarcalització “de baix cap a dalt”. Què vol dir això? La Generalitat Valenciana vol que les mancomunitats siguen el pal de paller d'aquesta encoberta reorganització administrativa, és a dir, que la delimitació i la definició de les comarques valencianes es derive de l'existència de mancomunitats ja consolidades. A més, l'executiu valencià vol convocar un comitè d'experts que

J.C. MEMBRADO: “CAL SER FLEXIBLES A L'HORA DE DEFINIR LES COMARQUES”

serà l'encarregat d'encaixar totes les peces d'un trencaclosques que, de segur, no serà fàcil de resoldre. Al capdavant, la casuística és àmplia en aquesta matèria i no són pocs els municipis que, després d'anys d'inconcrecions, rauen en terra de ningú. “És un procés complex, però volem emprendre'l”, admet Antoni Such, director general d'Administracions Públiques i un veterà fontaner del PSPV-PSOE.

La decisió de Puig d'obrir aquest debat té moltes lectures. La primera és que aquesta operació, que té no pocs riscos, referenda el seu perfil valencianista. Des que arribà al Palau, Puig ha reiterat que aquest és “un temps de reparació, un temps de reconstrucció i un temps de renaixement”. Dotar-se d'una nova arquitectura administrativa s'incardina dins d'aquesta voluntat rectora. Atén, a més, a una reivindicació quasi bé totèmica del nacionalisme valencià. La comarcalització del País Valencià ha figurat sempre en un lloc destacat del programa electoral dels qui ara són els socis de govern que encapçala Puig. No és una qüestió menor, sobretot si es té en compte que fou el mateix PSPV-PSOE qui en la segona meitat dels anys 80 va deixar aquest assumpte en aigua morta.

D'una altra banda, apostar per les comarques suposa erosionar l'esquema provincial. Tot i que amb circumloquis i eufemismes, Puig no ha amagat en tot

V. ROSSELLÓ: “LES DIPUTACIONS NO COL-LABORARAN EN LA SEVA DESTRUCCIÓ”

aquest temps que la seua intenció és la de buidar progressivament les diputacions. Ho havia començat a fer amb l'aprovació de la Llei de Coordinació de les Institucions i ara la llei de mancomunitats insisteix en aquesta direcció. Tampoc no és cap secret que, en l'àmbit econòmic, la Generalitat maniobra per potenciar la patronal d'àmbit autonòmic en detriment de les d'àmbit provincial. Tot plegat s'incardina en la voluntat de Puig de pensar més en clau de país i menys en clau de província. És a dir, si fa no fa, pensar més en clau de valencians i menys en clau de castellanencs, valencians i alacantins. No és una tasca senzilla. El fet que entre 1833 (any en què s'implementa la divisió provincial) i 1982 no existira cap referent territorial oficial que agrupara els territoris pertanyents al Regne de València ha tingut com a conseqüència l'enfortiment de les identitats provincials.

A tot aquesta casuística s'afegeix, a més, el fet que tant la Diputació d'Alacant com la de Castelló són governades pel Partit Popular, qui no ha tingut embuts a apel·lar a aquesta identitat provincial cada volta que, per la via dels fets, la Generalitat ha qüestionat el seu poder. Si Lerma no va aconseguir trencar la resistència dels presidents provincials, tots ells del Partit Socialista, per què ho hauria d'aconseguir Puig, qui té enfront dos presidents provincials del Partit

es felicita que Puig haja encetat aquest meló. En l'àmbit acadèmic, de fet, la iniciativa del president de la Generalitat ha estat rebuda positivament. Als beneficis que té l'aproximació de la gestió als ciutadans, Membrado suma un altre element: "La comarca serviria per identificar els seus habitants amb el seu espai viscut, la qual cosa es considera un primer pas per a la seua identificació amb el País Valencià, atès que les comarques, a diferència de les províncies, no donen peu a identitats oposades o alternatives a la valenciana". Per a Joan Romero, catedràtic de geografia humana, la comarcalització "va en la direcció adequada per donar contingut als principis de coherència i cohesió territorial". "Des del punt de vista del govern del territori —diu Romero, que és membre de l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local— és una iniciativa que calia fer de feia molt de temps".

Per a Andrés Boix, professor de dret de la Universitat de València, la llei de Puig l'encerta quan situa les mancomunitats ja existents com el germen per a la creació

i la definició de les futures comarques. Boix, que és autor de l'assaig *Una nova planta per als valencians*, on es lamenta de la falta d'ambició dels governants valencians a l'hora de confeccionar la planta administrativa del País Valencià, valora que l'esborrany presentat "no cau en l'errada de determinar una estructura comarcal prefixada" ni es refugia en una divisió comarcal històrica que ell, considera, "no és funcional". "Els Ports no té res a veure amb la Safor ni l'Horta amb la Serrania". En aquest sentit, Joan Carles Membrado diu que l'èxit d'aquest procés dependrà de si s'utilitza un criteri "flexible" a l'hora de delimitar les comarques. "Una de les raons del fracàs del procés de comarcalització a Catalunya té a veure amb l'obstinació a mantenir les comarques històriques de 1932", explica. "Cal partir del fet que hi ha dos tipus de comarques: les petites comarques a l'ús, com ara Ports o Maestrat; i les comarques funcionals, com el Consell Metropolità de l'Horta o l'àrea metropolitana d'Alacant", argumenta.

No tots, però, són tan optimistes. Vicenç Rosselló, catedràtic de geografia de la UV, fou una de les persones que a la dècada dels 80 més va teoritzar en aquesta matèria. Trenta anys després, desconfia. Segons ell, pretendre articular les comarques sobre la voluntat de crear mancomunitats per part dels municipis deixaria les comarques "en una situació de provisionalitat perpètua". "Si volen fer-ho, que ho facen, amb tots els assessoraments i informes que calguen, però de dalt cap a baix o quedarà en no res. La voluntarietat acabarà en ambigüitat". A més, està convençut que, mentre hi haja les diputacions provincials, aquestes no cediran ni diners ni competències, tal com pretén Puig. "Qui es pot creure que les diputacions estaran disposades a donar diners per a una operació que, en última instància, va contra elles?", diu. I afegeix, amb to sorneguer: "Mire, jo a principis dels 80 vaig sentir dir al socialista Manuel Girona que ell seria l'últim president de la Diputació de València. Més de 30 anys després, aquí continuen". •

Universitat d'Alacant

TU GUANYES Graus i Màsteres

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

www.ua.es

facebook.com/campusUA

twitter.com/UA_Universidad